

SLOVENSKI VOJAŠKI JEZIK ALI PODJEZIK?

Če bi bil to decembrski kotiček, bi bil čisto drugačen naslov, saj veste, to je čas, ko se delajo inventure. Za terminološki kotiček bi to lahko bila že tretja. Ob tej priložnosti bi mogoče pozval k premisleku o tem, da bi naše prispevke izdali v kakšni knjižici.

Na neki način bo ta prispevek kljub temu inventura, ker se vračam k mojima kolegoma, profesorjema Tomu Korošču in Johnu Sinclairu. Prvi je utemeljitelj sodobnega slovenskega vojaškega izrazoslovja, drugi pa pojma podjezik.

Marsikaj smo v teh treh letih predlagali, priporočili, odsvetovali. Če se je kaj od tega prijelo, sem vesel. Žal se ne morem znebiti občutka, da ne vemo, kaj ta naš vojaški jezik sploh je in komu ali čemu služi. »En mal« zraven angleškega, če je to res nujno. To bi ga opredelilo kot podjezik.

Kljub temu je definicija podjezika malo drugačna. To ni rezervni jezik. Je čisto strokovni jezik, ki ga je treba uporabljati in negovati. Rekli bi: *As clear as daylight* (jasno kot beli dan). Torej, pogledjmo, kaj o tem pravi John Sinclair: Prepričanje, da je jezik predvsem prenašalec sporočil, se lepo ujema tudi z zamislijo podjezikov. Temeljna predpostavka tu je, da uporabniki nekega jezika ob določenih priložnostih sprejmejo sklop prostovoljnih omejitev v izražanju. Omejevanje je navadno povezano s specializiranimi temami, posebno še z znanstvenimi in tehničnimi temami, in različica jezika, navadno preučevana v tej zvezi, je pisna različica na formalni ali skoraj formalni ravni.

Predpostavlja se, da tema nadzoruje nadzor besedišča, in študije kažejo, da je to deloma res. Omejitev na eno zvrst besedil lahko poenostavi slovnico. Nadaljnje omejitve izvirajo iz komunikacijske funkcije, ki naj bi bila pri običajnem znanstvenem besedilu skoraj izključno podajanje informacij. V tisti vrsti besedil, ki so navadno izbrana za preučevanje podjezikov, ne bomo pogosto našli struktur, ki bi bile odkrito interaktivne, vprašalne, želelne, laskave itn. Tole (moje) torej očitno ni tako besedilo. Kljub temu se ne omejujte, pa tudi površni ne biti v izražanju. V slovenskem jeziku! (moj pripis).

Določanje podjezika je sporno. Ena izmed možnosti je, da jih preprosto poiščemo. Skupnost uporabnikov, ki je jasno zamejila svoj jezik na nekem vsebinskem področju, katerega raba se je jasno razlikovala od siceršnje rabe in rabe v primerljivih skupnostih, razlika pa bi bila ta, da bi jezik v rabi na tem področju vključeval podvrsto splošnega jezika – taki pogoji bi omogočali identifikacijo podjezika.

Združbe, ki podpirajo poskuse vzpostavljanja podjezikov te vrste, jih morajo varovati podobno, kakor to delajo terminologi. Pravila morajo biti jasna in tiste vrste, kot jih najdemo v stilističnih vodnikih za znanstvene in tehnične revije. Še marsikaj bi Sinclair vedel povedati o jeziku in podjeziki. Tudi o obdelavi naravnega jezika (Natural Language Processing). Naj bo dovolj o tem, saj ga, svoj jezik, že tako dovolj obdelujemo. *As clear as daylight!*

Sam sem se tega podjezika hotel lotiti drugače – kot vojaškega in slovenskega. Če ne ver-

jamete Sinclairu in meni, da ga imamo, še nekaj od profesorja Korošca oziroma Valentina Vodnika, ki ga navaja:

V Vodnikovih Novicah je tako kar precej vojaških izrazov, ki se nanašajo na tedanjo stopnjo vojaške organizacije (čini, stopnje, enote), taktike in orožij. V vesteh iz prvega letnika 1797 (prečrkovano) npr.: *pešec, ubežni soldat, ramenec, strelanje, ladanje (topa), strelna perprava, zapoved, povelje, artilerist, vojskovavec, komandant, policajsoldat*; čini in stopnje: *generalmajor, general-leutant, feldmaršal, kvartiermaister, staboffizir, adjutant*; vojaške enote: *eskadron, kojnik, rasdelek soldatov, kolona soldatov*; orožja: *kratka risanica, kanon*; taktika: *nazaj se potegniti, odmakniti, umakniti, odtegovati se* (iz boja).

Vodnik se je terminološke problematike zavedal že leta 1797. Ko je prevajal, prikrajal ali tvoril na novo, je v dvomnih primerih ponudil dvojnice, na primer *admiral (morski vojvod)*.

Čeprav admiralov nimamo, bi se veljalo spomniti in si zapomniti, da je slovenski vojaški jezik podjezik le kot strokovni del splošnega jezika, ne pa neki nadomestek kateremu koli drugemu nadjeziku. Večina vas obvlada katerega izmed teh, nekaj ste se naučili tudi v Šoli za tuje jezike ali mogoče na kakšni akademiji. Bi bilo lepo, če bi kdaj verjeli tudi terminologom. Da je od vas odvisno, ali boste namesto linkanja na primer razumeli tudi členkanje. Še profesor Toporišič bi razumel. *As clear as daylight!* ■

Dr. Janko Berlogar